

COSTEL ISTRATE

**Contabilitatea
nu-i doar
pentru
contabili !**

**CUM SĂ TRANSFORMI BALANȚA ȘI BILANȚUL
ÎN INSTRUMENTE PRIETENOASE**

CUPRINS

Capitolul 1 – Cui și la ce servește contabilitatea?	5
1.1. La ce servește contabilitatea? Câteva ipoteze privind apariția contabilității	6
1.2. Despre utilizatorii informațiilor furnizate de contabilitate	7
1.2.1. Utilizatori ai situațiilor financiare întocmite de firmele cotate la bursă	9
1.2.2. Utilizatori ai informațiilor furnizate de contabilitatea firmelor necotate la bursă	10
1.3. Categoriile de informații necesare diversilor utilizatori	12
1.3.1. Ce înseamnă profitul contabil și cum poate fi măsurat acesta?	12
1.3.2. Îndatorarea și riscul văzute dinspre contabilitate	15
1.3.3. Alte cerințe ale utilizatorilor	16
1.4. Cine se ocupă de contabilitate	16
1.5. Locul contabilității în raport cu fiscalitatea și cu alte laturi ale activității organizațiilor	17
1.6. Obligații minimale ale organizațiilor privind ținerea contabilității	19
1.7. Câte ceva despre documentele folosite în contabilitate	21
1.7.1. Reglementări privind documentele	22
1.7.2. Ce documente ajung cel mai frecvent la contabilitate?	25
1.8. Norme contabile pe domenii de activitate în România	26
Capitolul 2 – Obiectul contabilității	29
2.1. O enumerare mai riguroasă a componentelor unei definiții a obiectului contabilității	29
2.1.1. Definirea elementelor componente ale obiectului contabilității prin încadrarea lor într-o singură entitate, la un moment dat	31
2.1.2. Contabilitatea se ocupă de ceea ce poate fi evaluat în bani	32
2.1.3. Reflectările contabile se fac din două puncte de vedere: existențe concrete – pe de o parte – și proveniențe – pe de altă parte	34
2.2. Reprezentarea dublă – poarta de intrare în contabilitatea în partidă dublă	35
2.2.1. Ce înseamnă activ și pasiv?	36
2.2.2. Controlul unui element de avere pentru ca acesta să devină activ	38
2.2.3. Activul/datoria rezultă dintr-un eveniment trecut	39
2.2.4. Beneficii economice viitoare generate de active	40

2.2.5. Datoria presupune ieșirea viitoare de resurse.....	41
2.2.6. Evaluarea credibilă este esențială în recunoașterea unui activ/a unei datorii	42
 Capitolul 3 – Descrieri contabile ale activelor și ale pasivelor din bilanț..... 43	
3.1. Criterii de clasificare a activelor și a pasivelor.....	43
3.2. Active imobilizate	46
3.2.1. Imobilizări necorporale	46
3.2.1.1. Programele informatiche în contabilitate	47
3.2.1.2. Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare	48
3.2.1.3. Fondul comercial.....	49
3.2.1.4. Cheltuieli de dezvoltare	51
3.2.2. Imobilizări corporale.....	51
3.2.2.1. Amortizarea mijloacelor fixe	53
3.2.2.2. Despre evoluția valorii unui mijloc fix	57
3.2.3. Imobilizări financiare.....	59
3.2.3.1. Creanțele pe termen mediu și lung	59
3.2.3.2. Titluri de participare și grupuri de întreprinderi.....	60
3.3. Active circulante.....	61
3.3.1. Stocuri	61
3.3.1.1. Mărfurile.....	62
3.3.1.2. Materii prime și materiale consumabile.....	63
3.3.1.3. Produse (finite, intermediare, reziduale) și producție în curs de execuție	64
3.3.1.4. Active biologice de natura stocurilor.....	66
3.3.1.5. Ambalaje.....	67
3.3.1.6. Obiecte de inventar	68
3.3.1.7. Stocuri la terți și stocuri în curs de aprovizionare	69
3.3.2. Creanțe curente.....	69
3.3.2.1. Clienti	70
3.3.2.2. Creanțe față de furnizori	73
3.3.2.3. Creanțe în relația cu angajații	74
3.3.2.4. Creanțe și datorii privind taxa pe valoarea adăugată	74
3.3.2.5. Alte creanțe în relația cu autoritățile publice.....	77

Respect pentru autoritatea contabilă	78
3.3.2.6. Alte creație curente	78
3.3.3. Active de trezorerie	79
3.3.3.1. Conturi la bănci	79
3.3.3.2. Casa	81
3.3.3.3. Alte valori	82
3.3.3.4. Avansuri de trezorerie	83
3.3.3.5. Investiții financiare pe termen scurt.....	83
3.4. Datorii.....	84
3.4.1. Datorii financiare.....	84
3.4.2. Alte datorii (comerciale, salariale, fiscale, sociale...)	85
3.4.2.1. Furnizori.....	85
3.4.2.2. Datorii față de clienți	86
3.4.2.3. Salariile și obligațiile sociale și fiscale corespunzătoare	86
3.4.2.4. Impozitul pe profit.....	89
3.4.2.5. Alte impozite și taxe.....	91
3.4.2.6. Datorii față de asociați și dividende de plată	92
3.4.2.7. Datorii diverse	93
3.4.3. Provizioane.....	94
3.5. Capitaluri proprii	96
3.5.1. Capital social și prime de capital	96
3.5.2. Rezerve (din profit)	98
3.5.3. Rezerve (diferențe) din reevaluare	99
3.5.4. Rezerve (diferențe) de curs valutar din conversie	100
3.5.5. Rezultat reportat	101
Capitolul 4 – Definiții și clasificări privind fluxurile de venituri și de cheltuieli.....	102
4.1. Cum se ajunge la venituri și la cheltuieli și ce legătură au acestea cu activele și cu pasivele?	102
4.2. Clasificarea contabilă a veniturilor și a cheltuielilor	105
4.3. Prezentarea veniturilor și a cheltuielilor	107
Capitolul 5 – Principii și convenții contabile	109
5.1. O listă incompletă a principiilor contabile; criterii de clasificare și de ierarhizare a acestora	109
5.2. Prințipiu continuitatei activității.....	110
5.3. Prințipiu permanenței metodelor	111

5.4. Principiul prudenței	112
5.5. Principiul contabilității de angajamente	115
5.6. Principiul evaluării separate a elementelor de activ și de datorii	120
5.7. Principiul intangibilității	121
5.8. Principiul necompensării	122
5.9. Principiul prevalenței economicului asupra juridicului	124
5.10. Principiul pragului de semnificație	126
5.11. Principiul costului istoric	126
 Capitolul 6 – Reguli de evaluare în contabilitate	127
6.1. Momente ale evaluării contabile	127
6.2. Particularizări ale regulilor de evaluare contabilă la intrarea activelor și a datoriilor	128
6.2.1. Costul de achiziție	128
6.2.1.1. Cumpărare de stocuri cu cheltuieli de transport	129
6.2.1.2. Cumpărări de imobilizări	132
6.2.1.3. Cumpărări de bunuri din import ori din țări membre ale UE	133
6.2.1.4. Cumpărări cu reduceri diverse	133
6.2.2. Costul de producție	141
6.2.3. Valoarea de aport	143
6.2.4. Valoarea justă	143
6.2.5. Valoarea nominală a creațelor și a datoriilor	144
6.3. Specificul evaluării la ieșirea din organizație a activelor și a datoriilor	144
6.4. Evaluarea contabilă a activelor și a datoriilor la inventariere	148
6.5. Evaluarea contabilă a activelor și a datoriilor la întocmirea situațiilor financiare	149
 Capitolul 7 – Revenire la bilanțul contabil. Ce modificări suferă bilanțul de pe urma operațiunilor recunoscute în contabilitate?	155
7.1. Cum se poate construi un bilanț contabil teoretic	155
7.2. Activul trebuie să rămînă întotdeauna egal cu pasivul	165
 Capitolul 8 – Dubla înregistrare. Rolul conturilor în contabilitatea întreprinderii	172
8.1. Cum ajungem la crearea de conturi contabile și la ce servesc acestea	172
8.2. Elemente privind tehniciile și vocabularul folosite în funcționarea conturilor	173
8.3. Reguli de funcționare a conturilor. Registrul sistematic	174

8.4. Dubla înregistrare, analiza contabilă, articolul contabil, registrul cronologic	179
8.4.1. Înregistrarea dublă	180
8.4.2. Analiza contabilă	181
8.4.3. Articolul contabil și registrul jurnal	183
8.5. Planul de conturi și clasificarea conturilor	189
8.5.1. Simbolizarea conturilor – conturi sintetice și conturi analitice	189
8.5.2. Elemente privind clasificarea conturilor din planul de conturi	192
8.6. Balanța de verificare.....	198
 Capitolul 9 – Elemente privind contabilitatea costurilor produselor, serviciilor, activităților	218
9.1. Revenire asupra clasificării cheltuielilor; metode de calcul al costurilor	218
9.2. Câte ceva despre algoritmii folosiți pentru calculul costului de producție	219
9.3. Despre pragul de rentabilitate	221
 Capitolul 10 –Aplicarea regulilor contabile în câteva situații generale.....	225
10.1. Contabilitate în comerț	225
10.1.1. Elemente generale privind evidența mărfurilor	226
10.1.2. Scheme contabile de bază pentru înregistrarea cumpărării și vînzării de mărfuri	228
10.1.3. Preț de vânzare, cost de achiziție, adaos comercial	230
10.2. Prestările de servicii reflectate în contabilitate.....	237
10.3. Cât de grea poate fi contabilitatea producției?	238
10.4. Proceduri contabile aferente operațiunilor comune mai multor tipuri de activități	242
10.2.1.1. Contabilizarea salariilor	242
10.2.1.2. Consumuri de stocuri	243
10.2.1.3. Consumuri nestocate și cumpărări de servicii	244
10.2.1.4. Câteva impozite și taxe nerecuperabile	244
10.2.1.5. Dobînzi, sconturi acordate și alte cheltuieli financiare	245
10.2.1.6. Cheltuieli cu amortizările.....	247
10.2.1.7. Elemente privind contabilizarea taxei pe valoarea adăugată.....	248
10.2.1.8. Decontări diverse cu terții.....	253
10.2.1.9. Închiderea conturilor de venituri și de cheltuieli.....	255

Capitolul 11 – Cum se ajunge la situațiile financiare și la ce servesc acestea?	257
11.1. Succesiunea fazelor închiderii	258
11.2. Sistematizarea datelor în situațiile financiare anuale	261
11.2.1. Contul de profit și pierdere	261
11.2.2. Bilanțul	263
11.2.3. Notele (anexele)	265
11.2.4. Fluxuri de trezorerie	266
11.2.5. Variația capitalurilor proprii	268
 Capitolul 12 – Particularități contabile privind grupurile de întreprinderi	269
12.1. Ce sunt grupurile de întreprinderi?	269
12.2. Consolidarea în contabilitate	273
12.2.1. Cu ce începem consolidarea?	273
12.2.2. Fazele propriu-zise ale consolidării periodice	275
12.2.2.1. Perimetru de consolidare și identificarea metodei de consolidare	275
12.2.2.2. Omogenizarea situațiilor financiare individuale	276
12.2.2.3. Agregarea situațiilor financiare individuale	281
12.2.2.4. Eliminările specifice consolidării	281
12.2.2.5. Redactarea situațiilor financiare consolidate	288
 Bibliografie	291
Lista figurilor	294
Anexe	296
Anexa nr. 1 – planul general de conturi pentru agenții economici, acum apare acesta în OMFP nr. 1802/2014, modificat prin OMFP nr. 773/2015 și prin OMFP nr. 4160/2015	296
Anexa nr. 2 – Formatul oficial al contului de profit și pierdere – conform OMFP nr. 4160/2015, valabil începând cu exercițiul financiar 2015	318
Anexa nr. 3 – Formatul oficial al bilanțului prescurtat pentru agenții economici români (OMFP nr. 4160/2015 și OMFP nr. 123/2016, dat în aplicarea OMFP nr. 1802/2014)	322

CAPITOLUL 2

OBIECTUL CONTABILITĂȚII

Înainte de a dezvolta elementele de care se ocupă contabilitatea, este necesară descrierea modului particular în care contabilitatea se ocupă de afaceri (și nu numai). Specificul contabilității actuale a întreprinderii este **partida dublă**²⁹. Aceasta nu reprezintă deloc o noutate, aplicarea ei fiind confirmată de o lucrare apărută încă din 1494 și datorată unui matematician și călugăr italian, Luca Paciolo³⁰. În prezent se ajunge chiar la reproșuri aduse contabilității care utilizează o tehnici atât de vechi. Acest gen de reproșuri nu au decât valoare propagandistică, în realitate contabilitatea nu face decât să accepte lucrurile bune și verificate de-a lungul timpului. Este adevărat că afacerile, societatea evoluează și contabilitatea trebuie să se adapteze la realitățile contemporane. Această adaptare nu privește însă unele principii considerate esențiale și care, chiar dacă nu reprezintă decât niște convenții, au trecut cu brio proba timpului. S-a dovedit că respectarea acestor reguli de bază este mai bună decât nerespectarea lor, din punct de vedere al obiectivului final al contabilității – furnizarea unor informații de calitate.

2.1. O enumerare mai riguroasă a componentelor unei definiții a obiectului contabilității

Adeseori, predarea în școli a unei discipline începe cu stabilirea obiectului disciplinei respective și a metodei specifice. Fără a avea prea mari pretenții academice, ne însușim oarecum acest mod de lucru și vom încerca, în capitolul de față și în cele care urmează, să prezintăm elementele principale privind obiectul contabilității (cu ce se ocupă de fapt contabilitatea), precum și metoda contabilității (cum cercetează contabilitatea materia reținută drept obiect de studiu).

Pentru a fixa ansamblul de fapte, de fenomene de care se ocupă contabilitatea putem invoca definiții date de persoane pricepute în domeniu ori regăsite în normele contabile.

²⁹ Legea contabilității spune pe undeva că majoritatea entităților la care se referă au obligația să organizeze și să țină contabilitate în partidă dublă. Pe lângă aceasta, mai apare și posibilitatea ca unele entități să folosească o contabilitate în partidă simplă.

³⁰ Partea de contabilitate din opera italianului a fost tradusă în limba română de Dumitru Rusu și de Ștefan Cuciureanu și publicată la Iași, la Ed. Junimea, în 1981, cu titlul *Tratat de contabilitate în partidă dublă*.

Astfel, îl cităm pe profesorul Rusalim Petriș, care spune că **obiectul contabilității** îl reprezintă ansamblul mișcărilor de valori exprimabile în bani dintr-un perimetru contabil, precum și raporturile economico-juridice în care unitatea patrimonială este parte și care au generat decontări bănești; calculele contabilității reflectă în același timp mișcarea și transformarea mijloacelor, precum și resursele în ordinea de formare sau după destinația lor în procesul de reproducție³¹. Considerăm definiția aceasta drept una completă, dar nu ignorăm faptul că mulți alți autori au definiții mai mult sau mai puțin originale cu privire la obiectul contabilității. În aproape toate cazurile, dintr-o definiție a obiectului contabilității trebuie să reiasă cel puțin trei elemente (a se vedea și figura nr. 1)

- a) discuția trebuie încadrată (limitată) la un **perimetru contabil** (o entitate);
- b) trebuie să rezulte fără echivoc faptul că în contabilitate este necesară **evaluarea în bani** a componentelor obiectului de studiu;
- c) nota specifică a contabilității este dată de cercetarea obiectului de studiu din **două puncte de vedere**: al existenței fizice și al provenienței.

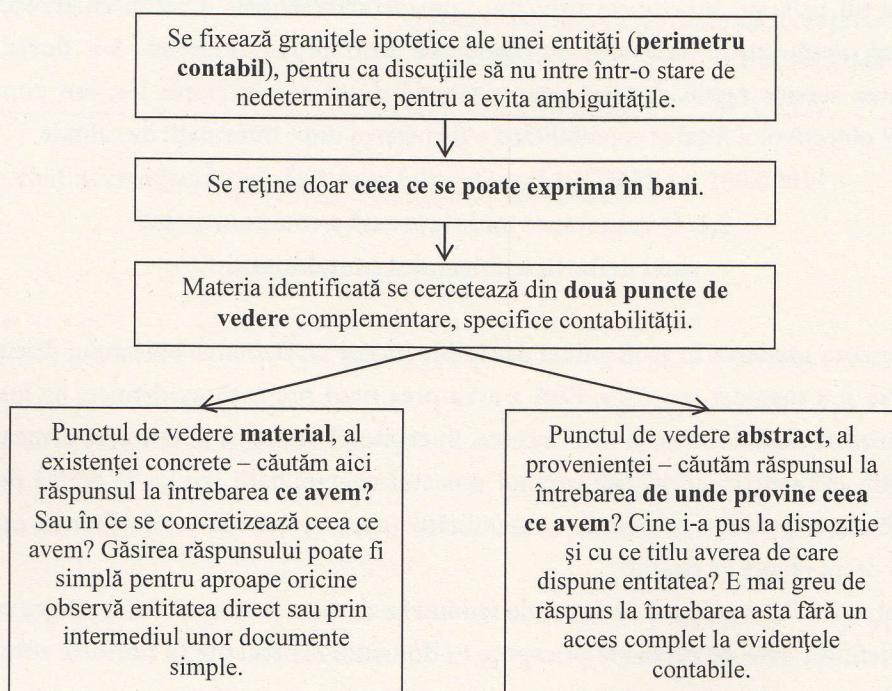

Figura nr. 1 – Elemente componente ale definiției obiectului contabilității

³¹ A se vedea Petriș, R., *Bazele contabilității*, în *Economia și gestiunea afacerilor – examen de licență*, Sedcom Libris, Iași, 1999, p. 338.

În continuare vom dezvolta fiecare din aceste componente ale unei definiții a obiectului contabilității.

2.1.1. Definirea elementelor componente ale obiectului contabilității prin încadrarea lor într-o singură entitate, la un moment dat

Pentru a defini un element de care se ocupă contabilitatea, trebuie să stabilim precis în ce entitate căutăm să identificăm poziția elementului respectiv. Astfel, de exemplu, dacă vorbim de un autoturism și ne interesează să-i găsim încadrarea contabilă, atunci s-ar putea ca unii să se grăbească și să spună că este *mijloc fix*³². Răspunsul poate fi adevărat, dar numai pentru entitățile care au cumpărat autoturismul pentru a-l exploata ca mijloc de transport. Însă autoturismul mai poate fi încadrat și altfel:

- pentru producător, este *produs finit*;
- pentru cel care-l cumpără pentru a-l vinde este *marfă*;
- pentru cel care-l cumpără pentru a-l da ca premiu într-un concurs este tot *marfă* sau *obiect de inventar sau consumabil*;
- pentru intermediarul care îl detine fără a fi proprietar, este *stoc aflat în custodie*;
- pentru colecționarul de mașini vechi, este *investiție* (plasament)...

Vedem că încadrarea corectă a unui bun depinde în mod esențial de entitatea căreia îi aparține, de perspectiva celui pentru care se ține contabilitatea.

Un alt exemplu ține de termenii creanțe/datorii. Se pare că *datoria* este o noțiune ceva mai cunoscută decât *creanță*, ceea ce poate conduce la confuzii. Astfel, autoritățile fiscale au *creanțe* față de contribuabili, în timp ce aceștia au *datorii* față de stat. A spune „statul are de recuperat datorii de...” este o greșală – statul (sau orice altă entitate aflată într-o situație asemănătoare) are de recuperat *creanțe*. Încă odată este important să vorbim din perspectiva corectă atunci când facem încadrările: oricarei creanțe îi corespunde o datorie, dar la altă entitate.

Pentru a desemna entitatea despre contabilitatea căreia vorbim folosim termeni generali precum: *organizație, unitate patrimonială, perimetru contabil* sau, pentru entități lucrative, *agent economic, operator economic, întreprindere*. În prezent, norma contabilă (OMFP nr. 1802/2014) folosește termenul generic de *entitate*. Trebuie spus că Directiva Europeană nr. 34/2013 – modelul după care s-a redactat norma românească actuală – folosește, în versiunea românească, termenul *întreprindere*³³.

³² Sigur ați auzit măcar odată despre *mijloace fixe*. Aceasta-i un termen definit în prezent doar de reglementările fiscale și nu mai apare în cele contabile; îl folosim pentru că simplifică puțin exprimările (a se vedea mai jos).

³³ Normele aplicabile în UE trebuie publicate în Jurnalul Oficial al UE, în toate limbile UE. Am consultat directiva 34 și în alte limbi și am găsit termenii următori: *undertakings* (en.), *empresas* (sp. și pt.), *entreprise* (fr.), *imprese* (it.).